

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Базарлы Матак авылы

КАРАР

2023 елның «04» декабре

517№

«2024-2028 елларга Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасын раслау турында

1991 елның 25 октябрдәге «Россия Федерациясе халыклары телләре турында» 1807-1 номерлы Россия Федерациясе Законы, 2012 елның 19 декабрдәге Россия Федерациясе Президентының 1666 номерлы Әмере белән расланган 2025 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте Стратегиясе, 1992 елның 8 июлдәге «Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» 1560-ХІІ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә, Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен өйрәнү, үстерү һәм аларның функциональлеген арттыру, шулай ук татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү максатларында Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы Башкарма комитеты КАРАР ИТӘ:

1. «2024-2028 елларга Әлки муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» Татарстан Республикасының муниципаль программасын (алга таба - Программа) расларга.

2. «Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы мәгариф идарәсе» МКУ һәм «Әлки район мәдәният бүлеге» МКУ Программаның координаторлары итеп билгеләргә.

3. «Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы финанс-бюджет палатасы» МКУнә ел саен Әлки муниципаль районының чираттагы финанс елына бюджетын формалаштырганда, әлеге максатларга бюджетыннан

елына бюджетын формалаштырганда, әлеге максатларга бюджетыннан жибәрелә торган акчаларның мөмкинлекләрен исәпкә алып, Программа чараларын тормошка ашыру өчен акча бүлеп бирергә тәкъдим итәргә.

4. Башкарма комитет бүлекләренә, учреждениеләргә һәм оешмаларга, милек рәвешләренә бәйсез рәвештә, Программаны үтәү буенча чаралар күрергә тәкъдим итәргә.

5. Әлки муниципаль районы Башкарма комитетының 2020 елның 18 декаберендәге 521№ карар «2021-2023 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасының башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү муниципаль программасын раслау турында» 2024 елның 1 гыйнварында үз көчен югалта.

6. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Әлки муниципаль районы Башкарма комитеты житекчесенәң социаль мәсьәләләр буенча урынбасарына йөкләргә.

Әлки муниципаль районы
Башкарма комитет житекчесе

Р.Х.Морадымов

Татарстан Республикасы районнары Әлки муниципаль районы
 Башкарма комитетының
 2023 елның 4 декабре 517 №
 карары

"2024-2028 елларга Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында Татарстан Республикасында дәүләт телләрен һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасы

Программа паспорты

Программа атамасы	«2024-2028 елларга Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасы (алга таба-Программа)
Муниципаль заказчы-программаның координаторы	Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаның төп эшләнүчеләре	«Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы мәгариф идарәсе» муниципаль казна учреждениесе, «Әлки район мәдәният бүлгеге» муниципаль бюджет учреждениесе, «Әлки үзәкләштерелгән китапханә системасы» муниципаль бюджет учреждениесе
Программа максаты:	Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында татар, рус һәм башка телләргә, шулай ук Татарстан Республикасынан читтә татар телен саклау калу, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру
Программа бурычлары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында тел сәясәтен норматив хокукий тәмин итүне камилләштерү; 2. Татарстан Республикасының дәүләт телләргә буларак татар һәм рус телләргә тигез яшәшенә ярдәм итү; 3. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында татар һәм рус телләргә укытуның һәм татар һәм рус телләргә укытуның бер системасын үстерү; Татарстан Республикасынан читтә татар телен өйрәнүгә һәм укытуга ярдәм итү; 4. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында татар һәм рус телләргә саклау һәм үстерү процессына фәнни һәм фәнни-методик ярдәм күрсәтү; 5. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләргә телләргә саклау һәм үстерү;

	6. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында социаль статусны арттыру һәм дәүләт телләрен һәм башка телләрен популярлаштыру.
Программаны тормозка ашыру вакыты һәм этаплары	2024 – 2028 еллар
Елларга бүленеп финанслау күләмнәре	<p>Программаны Татарстан финанслауның гомуми күләме Республикасы Әлки муниципаль районы бюджеты хисабына 360 мең сум тәшкил итә, шул исәптән:</p> <p>2024 елда – 72 мең сум; 2025 елда – 72 мең сум; 2026 елда – 72 мең сум; 2027 елда – 72 мең сум; 2028 елда – 72 мең сум.</p> <p>Искәрмә: финанслау күләме фаразлаган характерында, Татарстан Республикасы бюджеты мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш.</p> <p>Программа чараларын тормозка ашыру өчен чараларны башкаручыларның төп эшчәнлеген финанслауга бүлеп бирелгән акчалардан, бюджеттан тыш акчалардан (эшмәкәрләр, спонсорлар акчасы) һәм Әлки муниципаль районы бюджеты акчаларынан файдалану күздә тотыла</p>
Программаны тормозка ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре (программа нәтижеләрен бәяләү индикаторлары)	<p>2024 елга</p> <p>Программаны гамәлгә ашыру түбәндәге күрсәткечләрне сакларга мөмкинлек бирәчәк:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә татар милләтендәге балаларны ана телендә укыту һәм тәрбияләү белән тәмин итү өлеше 67,24 процент дәрәжәсендә; - гомуми белем бирү учреждениеләрендә татар милләтендәге булган балаларны туган телдә укыту өлеше 48,89 процент дәрәжәсендә сакланачак; - гомуми белем бирү учреждениеләрендә туган телне (чуаш) өйрәнү өлеше 63% дәрәжәсендә; - дәүләт һәм муниципаль идарә, инфокоммуникация өлкәсе һәм хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә аудиовизуаль мәгълүмат нисбәте - 50 процент /50 процент; - квалификацияне күтәргән туган тел һәм дәүләт теле укытучылары өлеше -100 процент; - республиканың үсеп килүче буыны милли мәдәниятләр кыйммәтләренә жәлеп итү максатыннан үткәрелгән чаралар белән колачланган балалар өлешелына 100 процент; - тел сәясәте өлкәсендә олимпиада хәрәкәте һәм фәнни-тикшеренү эшчәнлегенә колачланган чараларда

	<p>катнашучылар саны арта барган нәтижәдә - 30 кеше; - районның массакүләм мәгълүмат чаралары өлеше житәчәк: татар телендә - 50 процент; - Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә хезмәт күрсәтү өлкәсе дәүләт предприятиеләрендә белешмә мәгълүмат булу 100 процент тәшкил итәчәк.</p>
--	---

I. Программаны тормошка ашыру өлкәсенә гомуми характеристика, программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблемалар

Әлеге Программа Россия Федерациясе Конституциясе, 1991 елның 25 октябрендәге «Россия Федерациясе халыклары телләре турында» 1807-1 номерлы Федераль законы, 2005 елның 1 июнендәге «Россия Федерациясенә дәүләт теле турында» 53-ФЗ номерлы Федераль закон, 2012 елның 19 декабрендәге Россия Федерациясе Президентының 1666 номерлы Әмере белән расланган 2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясенә дәүләт милли сәясәте Стратегиясе, Татарстан Республикасы Конституциясе, 1992 елның 8 июлендәге Татарстан Республикасы Законының «Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» 1560 № - XII һәм 2013 елның 12 гыйнварындагы «Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар телен куллану турында» 1-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы, шулай ук 2008 елның 3 июлендәге Татарстан Республикасы Президентының ПУ-312 номерлы Әмере белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясе, Министрлар Кабинетының 2020 елның 10 сентябрендәге "2023-2030 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү" 821 номерлы дәүләт программасы нигезендә, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 25 октябрендәге 794 номерлы карары белән расланган "2014-2022 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү" буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру кысаларында үткәрелгән эшнә дәвам итәргә тиеш.

Проблеманың эчтәлеге

Әлки муниципаль районының үзенчәлеге - халыкның күпмилләтле булуы һәм поликонфессиональлеге. Әлки муниципаль районында 2023 елга 01 январенә 18228 кеше, 11 милләт вәкиле яши (татарлар - 62,7 %, руслар - 17,8 %, чувашлар - 17,7 %, һәм башка милләتلәр - 1,8 %).

Муниципаль районның ижтимагый үсеше аның территориясендә яшәүче халыклар вәкилләренә тыгыз этномәдәни үзара йогынтысы һәм горәф-гадәтләренә бер-берсенә бәйләнеше белән характерлана.

Глобальләшү, мәдәни чикләргә тигезләү чорында милли үзенчәлекләргә, телне һәм мәдәни мирасны саклау һәм үстерү мәсьәләсе актуальләшә.

Массакүләм коммуникация чараларының үсеше тел процессына зур йогынты ясай. "Интернет" челтәре, мультимедия мәгълүмат чаралары үсеше белән коммуникатив чикләргә узу телләргә функциональ өлкәсен киңәйтә һәм аларның инструменталь ролен көчәйтә: алдынгы позицияләргә яна алдынгы технологияләр чыга.

Район халкының мэдэни-тел хокукларын тормышка ашыру өчен шартлар тудыру нигезлэренэ гамэлдэге законнар базасы нигез салды. Шул ук вакытта тел өлкэсендэ норматив хокукый жайга салуның федераль, региональ һәм муниципаль дэрэжэлэрен синхронлаштыру, хокукны куллану методологиясен һәм мониторингын эшлэу, шулай ук элге эшчэнлекне координациялэуче оештыру инфраструктурасын камиллэштерү зарурлыгы да бар.

Теллэр үсешенэ мэгълүмат киңлеге зур йогынты ясый. Соңгы вакытта теллэрнең лексик күлэмнең кимүе, халыкның сөйлэм һәм язма сөйлэмдэ орфографик, пунктуацион һәм стилистик хаталарның артыу, шул исэптэн массакулэм мэгълүмат чараларында да, интернациональ компьютер күзэтелэ. Яшьлэрнең теле нигезсез чит ил алымнары, эссе-түбэнлеклэр, вульгаризм һәм компьютер сленгының киң таралуы күзэтелэ. Ижтимагый оешмаларның актив катнашында дәүлэт, ведомство һәм муниципаль хакимиятнең барлык дэрэжэлэрендэ теллэрне саклау механизмын эшлэу зарур.

Элге юнэлешетэ мэгариф оешмалары эйдэп баручы ролен уйный. Аерым алганда, Элки муниципаль районының гомуми белем бирү учреждениелэрендэ 3 туган телне - рус, татар, чуаш телен өйрэнелэр, шулай ук туган татар телендэ укыту алып барыла. Укыту методикасын камиллэштерү мөһим бурыч болып тора.

Татар телен белгэн, туган татар теллэрен белгэн татарлар саны кимү тенденциясе саклана, татар телен куллану даирэсе кыскару күзэтелэ, шул ук халыкның эштэ һәм көнкүреш көндэлек аралашу шартларында да. Халыкның туган телен һәм этник мэдэниятен югалту куркынычы тарафыннан татар телне, эдэбиятне, мэдэни мирасны саклау, үстерү һәм тарату мэсълэсе актуальлэшэ.

Район халкының мэдэни-тел хокукларын гамэлгэ ашыру өчен шартлар тудыру нигезлэренэ гамэлдэге законнар базасы нигез салды.

1991 елның октябрдэ «РСФСР халыклары теллэре турында» Федераль закон кабул ителэ, 1992 елның июндэ Россия Федерациясе Югары Советының Миллэтлэр Советы Россия Федерациясе халыкларының теллэрен саклау һәм үстерү буенча дәүлэт программасы концепциясен хуплады.

1992 елның 8 июлдэ кабул ителгэн «Татарстан Республикасы халыклары теллэре турында» Татарстан Республикасы законы принципияль нигезлэмэлэрдэ яңартыла торган Россия законнарына таяна. Республикада Россия Федерациясе Законы һәм Татарстан Республикасының дәүлэт суверенитеты турында декларация нигезендэ кабул ителгэн элге Закон Татарстан Республикасында дәүлэт теллэре булып татар һәм рус теллэре торуын билгелэде. Элге статус ике дәүлэт телендэ 1992 елның 6 ноябрдэ кабул ителгэн Татарстан Республикасы Конституциясендэ, 2004 елның 28 июлдэге «Татарстан Республикасы дәүлэт теллэре һәм Татарстан Республикасында башка теллэр турында» 44-ТРЗ номерлы, 2004 елның 11 октябрдэ "2014-2020 елларга Татарстан Республикасы дәүлэт теллэрен һәм Татарстан Республикасында башка теллэрне саклау, өйрэнү һәм үстерү» 52-ТРЗ номерлы законнарында беркетелгэн, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 21 октябрдэ «2014-2020 елларга Татарстан Республикасы дәүлэт теллэрен һәм Татарстан Республикасында башка теллэрне саклау, өйрэнү һәм үстерү дәүлэт программасын раслау турында» 794 номерлы, 2018 елның 13 декабрдэге «2014-2021 елларга Татарстан Республикасы дәүлэт теллэрен һәм Татарстан Республикасында башка теллэрне саклау, өйрэнү һәм үстерү» дәүлэт программасының 1129 номерлы карарында, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2020 елның 10 сентябрдэге "2023-2030 елларга Татарстан Республикасы дәүлэт теллэрен һәм Татарстан Республикасында башка теллэрне саклау, өйрэнү һәм үстерү дәүлэт программасын раслау турында» 821 номерлы карарында беркетелгэн иде.

Закон базасын тормышка ашыру ТР дәүлэт теллэрен өйрэнүне тээмин итүгэ һәм туган теллэрдэ белем бирүне үстерүне һәм Элки муниципаль районында татар телендэ белем бирүче мэктеплэренең санын саклап калуга юнэлдерелгэн.

Тулаем алганда, шуны эйтергэ була, алдагы программаны тормышка ашыру елларында Элки муниципаль районы уку йортлары татар теле һәм эдэбиятын укытуны

оештыру буенча квалификацияле кадрлар һәм укуыту-методик әдәбият белән тәмин ителгән. Милли мәгарифне үстерүгә ярдәм итү максатыннан Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм халыкларның туган телләрен өйрәнү буенча кабинетларыны заманча интерактив жиһазлар, иллюстратив материаллар һәм күрсәтмә әсбаплар белән тәмин итү эше башкарылды, аларның укуыту-матди базасы ныгытылды. Интерактив белем бирү продукциясен һәм телләренә укуытуның мультимедия контентын системалы эшләү һәм гамәлгә кертү дәвам итте

Халыкны туган телдә әдәбият белән тәмин итү максатыннан район һәм авыл китапханәләре фондлары ел саен Татарстан Республикасында яшәүче халыклар телләрендәге әдәбият белән тулылана. Күрсәтелгән телләрдә нәшрият эшчәнлегә алып барыла.

Әлеге Программа барлык өлкәләрен һәм проблеманың аспектларын колачлау бөтенлеген, кабул ителә торган чараларның нәтижәләлеген һәм Программаның барлык төп факторларга да тәэсир итүен тәмин итәргә тиешле яна төп принциплардан файдаланып, алдагы программаларны тормышка ашыру тәҗрибәсен анализлау нигезендә эшләнгән.

Район хакиямәте һәр милләтнең үз мәдәниятен генә үстереп калмыйча, башка халыкларның этник кыйммәтләрен, гореф-гадәтләрен дә үзләштерүе турында даими кайгыртучанлык күрсәтә. Моңа тарихи, туган якны өйрәнү һәм игътибарга лаек башка материалларны мәдәни-массакуләм эштә пропагандалау һәм гамәли файдалану ярдәм итә.

Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасы халыкларының башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү мәсьәләләре Әлки муниципаль районында дәүләт милли сәясәтен гамәлгә ашыруның өстенлекле юнәлешләренең берсе булып тора.

Татар телендә норматив хокукый документларны актив куллану һәм Программаны тормышка ашыру чорында халыкны нәтижәле мәгълүмат белән тәмин итү максатыннан 360тан артык иң актуаль Федераль закон һәм башка норматив хокукый актлар татар теленә тәрҗемә итү гамәлгә ашырылды.

Муниципаль идарә, инфокоммуникатив өлкә һәм хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә аудиовизуаль мәгълүматның тигез нисбәтенә зур игътибар бирелә. Программаның төп юнәлеше булып, мәдәниягара интеграция (полимәдәни мохит) шартларында телләр һәм мәдәниятләр үсеше өчен белем бирү киңлеген саклау һәм хәзерге дөньяда конкурентлыкка сәләтлекне тәмин итә торган киң даирәсенә һәм күләмле белем багажына ия полилингваль, гармонияле шәхес формалаштыру тора.

Программаны тормышка ашыру буенча комиссия эше максатчан характерда. Комиссия утырышлары кварталга кимендә бер тапкыр уздырыла. Районда барлык киңәшмәләр, оештыру чаралары ике дәүләт телендә үткәрелә.

Районда татар, рус телләренең эшләве тәмин ителә. Гражданнарны кабул итү, жирле үзидарә органнарында гражданнарның гаризалары, хатлары, шикаятьләре белән эшләү, тантаналы чараларда һәм төрле административ киңәшмәләрдә, утырышларда чыгыш ясау ике дәүләт телендә алып барыла. Муниципаль район Советы утырышлары, Совет карарлары, муниципаль район Башлыгы һәм Әлки муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе карарлары һәм боерыклары «Әлки хәбәрләре» район газетасында басылып чыга. Мәдәният, мәгариф, сәламәтлек саклау, сәүдә, көнкүреш хезмәте учрәдениеләренең эчке һәм тышкы бизәлеше телләр турындагы закон таләпләренә туры килә. Ике дәүләт телендә дә элмә такталар, бланклар, штамплар, афишалар, плакатлар, юл күрсәткечләре рәсмиләштерелгән.

Жирле үзидарә органнарында эш башкару ике дәүләт телендә алып барыла. Документлар бланкларында барлык реквизитлар татар һәм рус телләрендә. Эш кәгазьләрен татар телендә рәсмиләштерү өчен шулай ук барлык шартлар да тудырылган. Предприятие, оешма һәм учрәдениеләрнең барлык элмә такталары рус һәм татар телләрендә язылган һәм Татарстан Республикасы халыклары телләрен саклау, өйрәнү һәм

үстерү буенча Татарстан Республикасы Дәүләт программасы таләпләренә туры килә. Районда 3400 данә тираж белән "Әлки хәбәрләре", "Алькеевские вести" газеталары басылып чыга. Вақыт-вақыт «Әлки хәбәрләре» район газетасында даими рәвештә ТР дәүләт телләрен саклау һәм үстерү мәсьәләләре яктыртыла, милли бәйрәмнәргә, күренекле мәдәният эшлеклеләренә һәм жәмәгәт тормышына багышланган чаралар турында үз вакытында мәгълүмат бирелә.

Закон базасын тормышка ашыру ТР дәүләт телләрен өйрәнүне тәмин итүгә һәм туган телләрдә белем бирүне үстерү һәм Әлки муниципаль районында татар телендә белем бирүче мәктәпләренң санын саклап калуга юнәлдерелгән.

Милли мәгариф системасын үстерү эшчәнлегенң төп нәтижеләре милли мәктәпне үстерү, белем бирү - тәрбия процессының эчтәлеген яңарту, татар теле һәм әдәбияты, рус теле һәм әдәбияты, чуаш теле һәм әдәбияты укытуны камилләштерү, милләтара элементләренә киңәйтү һәм ныгыту булды.

«Мәгариф турында» РФ һәм ТР Законнары, «Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» Татарстан Республикасы Законы, «Татарстан Республикасында һәм Татарстан Республикасынан башка халыкларның дәүләт телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү турында» Татарстан Республикасы дәүләт программасы нигезендә Әлки муниципаль районында милли мәгарифнең төп принцибы булып, туган телдә белем һәм тәрбия бирүнең демократик һәм конституциячел хокукларын гамәлгә ашыру, әлеге хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру тора.

Милли мәгариф шәхеснең интеллектуаль һәм рухи үсеше өчен киң киңлек ача. Районда аның үсешендәге төп проблемалар хәл ителде: барлык мәгариф оешмалары да татар теле һәм әдәбияты дәрәсләкләре белән тәмин ителде, мәктәпләр татар теле укытучылары белән комплектланган, милли мәгариф учреждениеләрендә балаларны туган телдә укыту өчен шартлар тудырылган.

2023-2024 уку елында Әлки районында 19 гомуми белем бирү учреждениесе, 28 балалар бакчасы эшләп килде.

Районда 28 мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе бар – 15се татар, 13се рус.

Туган телнең рухи, әхлакый, интеллектуаль үсештүгә әһәмиятен аңлап, район балалар бакчаларында балаларны милли мәдәнияткә жәлеп итүгә зур игътибар бирелә. Әлеге бурычны үтәү өчен безнең мәктәпкәчә оешмаларда төрле халыкларның күпфункцияле мәдәният кабинетлары булдырылды һәм жиһазландырылды, аларда түбәндәгеләре бар: ТР һәм РФ дәүләт символлары, туган шәһәрәбезнең, башкаланың төп истәлекле урыннары сурәтләнгән фотографиялар, татар (рус) декоратив-гамәли сәнгәтенең матур альбомнары, укыту уеннары, аудио-видео язмалар, балалар сәнгәтә әдәбияты һ. б.

Балаларны туган телләренә өйрәтеп, туган тел тәрбиячеләре ата-аналар белән тыгыз элементдә эшлиләр. «Сәмбелә», «Милли ашларны тәкъдир итү», «Нәүрүз», «Карга боткасы», «Аулак өй», «Татар кызы, Татар малае», «Са-бантуй» һәм башка уртак чаралар бәйрәмнәр даими рәвештә үткәрелә.

Туган телне һәм милли мәдәниятне өйрәнү белән кызыксыну уяту максатыннан «Туган телләр» (татар, чуаш, рус) атналыгы үткәрелә, балалар бакчалары тәрбиячеләре ел саен «Татарстан Республикасының ике дәүләт телен өйрәтү буенча иң яхшы кабинет», «Татарстан Республикасының ике дәүләт телен өйрәтү буенча иң яхшы тәрбияче», «Иң яхшы билингваль балалар бакчасы», «Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны татар теленә өйрәтү буенча УМК нигезендә дидактик уенның, кулланманың, проектларның, МКТ уеннарының иң яхшы методик эшләнмәсе», «Мин татарча сөйләшәм һәм эшлим» дигән район һәм республика бәйгеләрендә катнаша.

Районда 19 гомуми белем бирү учреждениесе бар. Шуларның 11е урта, 8е төп мәктәп.

Районның милли мәгариф системасы төрле яклы структурадан гыйбарәт. Телләре буенча укутуда 1886 укучыны колачлап, 2 рус-татар, 7 татар, 10 рус гомуми белем бирү учреждениесе эшли, шул исәптән:

- татар - 988 (53%),
- чуаш- 301 (16 %),
- рус - 342 (19%),
- эрмән -15 (1%)
- әзербайжан -9 (0,01%)
- үзбәк -10 (0,01%)
- тажик - 13 (0,69%)
- башка милләт вәкилләре – 12 (0,01%),
- катнаш никахтан балалар - 196 (10,4%).

Бүгенге көндә укучыларның 1281 (67,92%) туган тел сыйфатында татар телен, 187 (9,92%) чуаш телен, 192 (10,18%) - туган рус телен өйрәнүне сайлады.

Белем бирү таләпләрен канәгатьләндерү өчен район туган (татар) телендә белем бирү мәгариф учреждениеләре чөтгәре бар. Район гомуми белем бирү учреждениеләренен гомуми саныннан 36,85% туган (татар) телдә белем бирүче 7 мәктәп эшли.

Укыту – тәрбия процессын оештыру, милли милли белем бирү өчен уңайлы шартлар тудыру максатыннан районның мәгариф учреждениеләрендә 27 туган тел (татар) теле һәм әдәбияты кабинеты, 4 туган тел (чуаш) теле кабинеты, 5 туган рус теле кабинеты булдырылган һәм жиһазландырылган. Туган (татар) кабинетларының жиһазланышы - 53%, туган (чуаш) - 40%, туган рус теле - 58%.

483 укучы ана (татар) телендә белем ала, шуларның 48,89% тәшкит итә (2022-23 уку елында -48%). Узган уку елы белән чагыштырганда, туган (татар) телендә белем алучы балалар 0,89% ка арткан.

Районда туган телләрен үстерү белән беррәттән, миллиләтләре саны буенча икенче урында торган чуаш теле һәм мәдәни традицияләрен үстерү өчен шартлар тудырылган.

Фән буларак туган (чуаш) телен һәм әдәбиятын өйрәнү район мәктәбенен 6 (10 филиаллар белән) укытылды, аларда нигездә чуашлар балалар укый, 187 укучы белем ала, бу 63% тәшкит итә.

Милли мәгарифнең уңышлы гамәлгә ашырылуына кадрларны дәрәс сайлау ярдәм итә. Мәгариф учреждениеләре туган тел укытучылары белән нигездә тәмин ителде. Мәктәпләрдә туган тел укытучыларының тотрыклы составы эшли. Бүгенге көндә район мәктәпләрендә 37 туган тел (татар) теле укытучысы, 4 туган тел (чуаш) теле укытучысы, 6 туган рус теле укытучысы эшли. Барысы да югары педагогик белемгә ия.

Туган тел укытучыларының сыйфаты елдан-ел яхшыра бара.

Уку елы дәвамында педагогик осталыкны күтәрү буенча күп кенә чаралар үткәрелде.

Укытучыларның һөнәри осталыгын күтәрүнең оптималь формаларыннан берсе- район методик берләшмәсе утырышларында катнашу. 2022-2023 уку елында туган телне өйрәтү буенча иң яхшы педагогик кадрларның эш тәҗрибәсен гомумиләштерү һәм тарату максатыннан 5 методик семинар үткәрелде, анда фәнне укыту проблемалары турында фикер алышынды; 4 белем бирү учреждениесеннән 8 педагогның эш тәҗрибәсе өйрәнелде.

Туган тел укытучыларының статусын күтәрү, аларның педагогик тәҗрибәсен тарату буенча районда укытучыларының “Туган тел” дип исемләнгән мастер-класс бәйгәсе һәм Программа кыссаларында үткәрелә торган «Иң яхшы татар теле укытучысы» Бөтенроссия конкурсының муниципаль этабы үткәрелә.

2022-2023 уку елында конкурста 6 татар теле укытучысы катнашты, алар арасында Н. Даули исемдәге Базарлы Матак гимназиясе укытучысы Сафина Лилия Гавас кызы

бәйге барышында һөнәри осталык күрсәтеп жинү яулады һәм Республика конкурсының зона этабында катнашты.

Туган (татар, чуаш) телләре укытучылары арасында "Туган тел" дип исемләнгән мастер-классы бәйгесе үткәрелде. 2023 елда 11 укытучы катнашты. Муниципаль этап жиңүчесе Салюкова Ольга Петровна, Иске Матак мәктәбенең чуаш теле укытучысы. Ул республика этабына узды.

Укытучылар тарафыннан укытуның заманча методикаларын һәм технологияләрен үзләштерү буенча максатчан эш алып барыла, укытуның интерактив ысуллары актив кулланыла, туган тел дәресләрендә мәгълүмати - компьютер технологияләре кулланыла, укучыларда фәнни-тикшеренү эшчәнлегенә күнекмәләрен формалаштыруга зур игътибар бирелә, төп дәүләт имтиханына әзерлек буенча укытучылар нәтижәле эшли.

2023 елда туган телләрдә белем бирүнең сыйфатын күтәрүне стимуллаштыру, балаларны туган телдә укыту процессын оештыруны тәэмин итүче гомуми белем бирү оешмаларының уңай эш тәҗрибәсен тарату максатларында "Туган (татар) телендә укытуның иң яхшы практикасы" Республика бәйгесенең район этабы үткәрелде. Анда татар телендә укытучы 5 мәктәп катнашты. Жюри карары нигезендә тәкъдим ителгән материаллар буенча төп мәктәпләрдән - Иске Салман мәктәбе, ә урта мәктәпләр арасында Түбән Әлки мәктәбе жиңүче булды.

Районның мәгариф учреждениеләрендә телнең төрле дәрәжәләрен тәэмин итүе «Ана теле» татар телен дистанцион укытуның мәгълүмати белем бирү системасы проектын тормышка ашыру өстөндә эш алып барыла.

«Мәгариф» журналы һәм «Ачык дарес» газетасы басмаларының алдынгы педагогик тәҗрибәсе педагоглар эшендә өйрәнелә һәм тормышка ашырыла.

Мәгълүмати-методик, норматив-хокукый базаны булдыру һәм яңарту, мәгълүматны ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы сайтларында урнаштыру буенча эш дәвам итә. Укытучылар эш тәҗрибәсе белән уртаклашып, интернет-берләшмәләргә күбрәк керә, үз берләшмәләрен булдыра.

Республика олимпиадалары күрсәткечләре туган телләрен укытуның уңышлы булуын раслый. Ел саен татар теле буенча республика олимпиадасында район укучылары призлы урыннар ала. 2022-2023 уку елында Юхмачы, Базарлы Матак, Чуаш Кичүе мәктәпләренең 4 укучысы татар теле буенча республика олимпиадасында призер булдылар, ә рус әдәбияты буенча татар мәктәбе укучылары арасында Югары Әлморза мәктәбе укучысы республика олимпиадасында призер булды.

Укучыларның татар халкының бай тарихына, мәдәниятенә, традицияләренә һәм горел-гадәтләренә кызыксынуын арттыру, туган телгә мәхәббәт тәрбияләү, иҗади сәләтләрен үстерү һәм танып белү активлыгы максатларында, «Татар кызы», «Татар егете» бәйгеләре, төрле темаларга иншалар бәйгесе, Г. Тукайның туган көненә багышланган шигърият бәйрәме, Халыкара туган тел көне; районың күренекле кешеләре белән очрашулар һ. б. традициягә керде.

Әлки муниципаль районында яшәүче башка халыклар вәкилләренең туган телләрен популярлаштыру һәм аларга комплекслы ярдәм күрсәтү буенча эзлекле эш алып барыла. Ел саен чуаш теле буенча республика олимпиадалары, чуаш милләте укучылары өчөн чуаш мәгърифәтчесе Иван Яковлев, Петр Хузангай истәлегенә багышланган фәнни-тикшеренү эшләре бәйгесе, конференция һ. б. үткәрелә.

Бүгенге көн тенденциясе - укучыларга Н.Даули исемендәге Базарлы Матак гимназиясе базасында фәнни-тикшеренү эшчәнлегендә катнашу өчен перспектива ачылыу.

Укучыларны һәм педагогларны якташыбыз татар язучысы Нәби Даулиның иҗат мирасы белән таныштыру; укучыларның интеллектуаль иҗатын үстерү, аларны фәндә тикшеренү эшчәнлегенә жәлеп итү; интеллектуаль иҗат өлкәсендә сәләтле һәм талантлы укучыларны ачыклау, аларга дистанцион формада ярдәм итү максатларынан, Нәби Даули иҗатына багышланган фәнни - гамәли конференция үткәрелде. Бөтен республикадан 120 укучы катнашты.

Шулай ук район укучылары башка республика, төбәкара, Бөтенроссия фәнни - тикшеренү конференцияләрендә актив катнашалар һәм призлы урыннар алалар. 2022-2023 уку елында районның 19 укучысы фәнни-тикшеренү конференцияләрендә жинүче, призер булды, 14 укучы төрле республика конкурсларында һәм укуларында жинүче һәм призер булды.

Районда укучыларны туган телдә эстетик тәрбияләүне оештыру өчен шартлар тудырылган. Барлык гомуми белем бирү учреждениеләрендә театр түгәрәкләре эшли. 2023 елда Алпар урта мәктәбенң драма түгәрәкләре, Н.Даули исемендәге Базарлы Матак гимназиясе драма түгәрәкләре «Сәйяр» татар бәйгәсенң республика этабында лауреат исеменә лаек булдылар.

Дәрәс язуга, әдәби татар телен белүгә кызыксыну, орфографик һәм грамматик хаталарны тикшерү максатыннан ел саен "Татарча диктанты" Бөтендөнья белем бирү акциясе үткәрелә, ул 600 гә якын укучы, укытучы, ата-ана һәм район халкы катнашында уздырыла.

Рус теленң грамоталылыгын арттыру һәм популярлаштыру максатыннан "Тоталь диктант" Халыкара белем бирү акциясе үткәрелә, 700 укучы, укытучы, ата-ана катнашты.

РФ Дәүләт милли сәясәте стратегиясен гамәлгә ашыру буенча 78 укучы һәм укытучы, ата-ананы колачлап, "Зур этнографик диктант" халыкара мәгърифәтчелек акциясе үткәрелде.

Сөйләмне үстерү һәм сәнгәт сүзенә кызыксыну формалаштыру, шигъри сүзенң матурлыгын һәм нәфислеген тоя белү максатыннан, "Жәлил укулары" Халыкара әдәби бәйгәсенң район этабы үткәрелде. Анда 16 мәктәптән 37 укучы катнашты.

Россиянң башка төбәкләре белән хезмәттәшлек итү турында килешүләр кысаларында Татарстан Республикасыннан читтә туган телләренә саклау һәм үстерү буенча эш алып барыла, этнокультура ягыннан милли мәктәпләргә ярдәм күрсәтелә.

ТР Мәгариф һәм фән министрлыгының 2013 елның 11 мартындагы 865/13 номерлы боерыгы нигезендә Әлки муниципаль районы Ульяновск өлкәсенң Мәләкәс районы белән хезмәттәшлек итә. Ел саен Мелекес районы арасында милләтара мөнәсәбәтләренә ныгытуга багышланган чаралар, уртақ семинарлар, укытучыларның педагогик тәҗрибәсен гомумиләштерү һәм тарату, дәрәсләкләр сатып алуда ярдәм итү планлаштырыла һәм үткәрелә.

Әлки мәдәният бүлегә халык горәф-гадәтләрен торгызу, пропагандалау һәм популярлаштыру чыганагы булып тора. Мәдәният бүлегә төрле чаралар үткәргәндә ике телләлек принцибын саклай. Мәдәният бүлегенң татар милли сәнгәтен пропагандалау буенча тырышлыгын районыбызда аншлаг белән үтүче татар эстрадасы артистлары концертлары да раслай.

Милли горәф-гадәтләр фольклор бәйрәмнәре, декоратив-гамәли сәнгәт күргәзмәләре, милли коллективларның чыгышлары, төрле төбәк смотр, бәйгә, фестивальләрдә катнашу аша пропагандалана.

Бүгенгә көндә чынбарлык китап һәм уку китапханәләрдә этномәдәни коммуникацияләр оештыруда мөһим өләш булып торуын күрәтә. Әлки үзәкләштерелгән китапханәлә системасы китапханәләре шулай ук Идел буе халыклары арасындагы мөнәсәбәтләренә гармонияләштерү һәм мәдәниятләрен ныгыту аерым игътибар бирә.

Китапханәләрдә китапханәне һәм укуны популярлаштыруга, шул исәптән милли китапны һәм гомумән мәдәниятне популярлаштыруга юнәлдерелгән чаралар системасы булдырылды. Бу төрле акцияләр, китап күргәзмәләре, викториналар һәм китаплар бунча бәйгеләр.

Милли горәф-гадәтләренә торгызу һәм саклап калу, милләтара мөнәсәбәтләренә гармонияләштерү шартларының берсе - милли бәйрәмнәр уздыру. Ел дәвамында районыбызда укучылар һәм район халкының актив катнашында "Раштуа", "Май чабу", "Науруз", "Сабантуй" кебек бәйрәмнәр уза.

Һәр халык аның туган теле яшәгәндә, милләтенң рухы кыйммәтләре белән сугарылган бәйгеләр һәм йолалар үтәлгәндә яши. Районның барлык учреждениеләре үз

эшчәнлекләре белән халыкка янәшәдә яшәүче халыкларның мәдәниятен һәм телләрен белергә, яратырга һәм хөрмәт итәргә ярдәм итә.

Тел сәясәте иә төп казанышы, нәтижәлеге күрсәткече булып, һичшиксез, телләренң конструктив хезмәттәшлеге атмосферасын, Татарстанның күпмилләтле халкының милли-тел мәнфәгатьләренең тотрыклы балансын саклап калу тора.

Программаны тормышка ашыру нәтижәләрен анализ ясау күрсәткәнчә, Татарстан Республикасында телләрен саклау һәм үстерү эшендә куелган чараларга карамастан, Татарстан Республикасында хәл ителмәгән проблемалар бар:

а) милли мәгарифне үстерүгә багышланган чараларны тиешенчә финанслау житмәү ;
б) туган телләрен өйрәнү өлешендә мәгариф турында федераль законнарны үзгәртү, нәтижәдә яңа методикалар, уку материаллары эшләү мәсьәләсе актуальләшмәү;

в) республикада яшәүче халыкларның татар телен, милли телләрен белүгә карата начар мотивация, язма һәм сөйләм мәдинәятен саклау һәм үстерү буенча чараларның булмавы;

г) Татарстан Республикасының тел сәясәтен һәм гражданның тел өлкәсендә хокукларын нәтижәле тормышка ашыруны тәмин итәләр торган инфраструктурада, инструментларда һәм механизмнарда беркадәр инерциялелек, тышкы шартларны үзгәртүгә оператив җавап бирү таләп ителә.

Күрсәтелгән тотып тору факторлары әлеге Программаны эшләгәндә исәпкә алынды.

II. Төп максат, максатларга ирешү һәм бурычларны хәл итү күрсәткечләре (индикаторлар), Программаның төп көтелгән ахыргы нәтижәләрен, гамәлгә ашыру срокларын һәм этапларын тасвирлау

Программа Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр өлкәсендә дәүләт сәясәтен төп принциплары нигезендә эшләнде, алар тел үсешен һәм гармонияле үзара хезмәттәшлеген, республикада яшәүче халык вәкилләренең милли-тел мәнфәгатьләренең тотрыклы балансын саклауны күздә тота.

Программаның максаты - Татарстан Республикасының Әлки муниципаль районында татар, рус һәм башка телләрен, шулай ук Татарстан Республикасынан читтә татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру.

Программа чаралары Татарстан Республикасында телләрен саклап калуның һәм үстерүнең төп аспектларын Программаның бурычлары нигезендә үз эченә ала:

1. Татарстан Республикасының Әлки муниципаль районында һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның башка телләрендә дәүләт телләренең эшләве һәм өйрәнүе өчен хокукый - оештыру һәм аналитик ярдәм итү.

2. Татарстан Республикасының Әлки муниципаль районында яшәүче халыкларның телләрен саклау һәм үстерү эшчәнлегенә фәнни һәм фәнни-методик яктан тәмин итү.

3. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренең тигез яшәшенә ярдәм итү.

4. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында яшәүче татар һәм рус телләрен, халыкларның башка телләрен укуының бербөтен системасын үстерү; Әлки муниципаль районында татар телен өйрәнүгә һәм татарча укутуга ярдәм итү.

5. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында дәүләт телләрен Татарстан Республикасында һәм Татарстан Республикасынан читтә башка телләрен дә популярлаштыруга юнәлдерелгән чаралар үткөрү.

6. Интернет- киңлегендә уңайлы тел мөхите булдыру һәм туган телләрен массакүләм мәгълүмат чараларында популярлаштыру.

Программаның максаты һәм бурычлары Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрендәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясенә максатларына һәм бурычларына, Татарстан Республикасы Президентының 2008 елның 3 июлендәге ПУ-312

номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясенә туры килә, Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләренең этномәдәни үзенчәлеген саклау, Россия халыкларының гомумдәүләт мәнфәгатьләрен һәм мәнфәгатьләрен берләштерү, чит илләрдә яшәүче ватандашларга ярдәм итү, Россия һәм Татарстан Республикасы белән аларның элемтәләрен үстерүгә ярдәм итү өлешендә, шулай ук мәгариф өлкәсендә инновацияләргә стимуллаштыру, талантлы яшьләргә ярдәм итү, иң яхшы укытучыларны һәм укучыларны бүләкләү, заманча мәгариф технологияләрен гамәлгә кертү өлешендә Россия Федерациясенең «Мәгариф» өстенлекле милли проектының максатларына һәм бурычларына туры килә.

Татарстан Республикасында рус телен дәүләт теле буларак саклау һәм үстерү буенча чаралар 2005 елның 1 июнендәге «Россия Федерациясенең дәүләт теле турында» 53-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программаны 2024 - 2028 елларда тормышка ашыру вакыты:

Программаның индикаторлары

Программаның индикаторлары булып тора:

Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлары, үлчәү берәмлеге	2019 (база елы)	2024 ел	2025 ел	2026 ел	2027 ел	2028 ел
1	2	3	4	5	6	7
Дәүләт һәм муниципаль идарә, мәгълүмәт-коммуникация өлкәсе һәм хезмәт күрсәтүләр өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә аудиовизуаль мәгълүматның нисбәте-процент	50/50	50/50	50/50	50/50	50/50	50/50
Ике дәүләт телендә рәсмиләштерелгән урам күрсәткечләренең өлеше, урам күрсәткечләренең гомуми саны	60	62	68	70	72	74
Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында татар	65	68, 76	69	69	69	69

милләте балаларын туган телдә укыту һәм тәрбияләү өлеше-процент						
Гомуми белем бирү оешмаларында татар милләте балаларын туган телдә укыту һәм тәрбияләү өлеше-процент	40	82	82	82	82	82
Гомуми белем бирү оешмаларында татар милләте балаларын туган телдә укыту өлеше-процент	45	48,89	49	49	49	49
Гомуми белем бирү оешмаларында рус милләтендәге балаларны туган телдә укыту белән тәэмин итү өлеше-процент	100	100	100	100	100	100
Яшь буынны милли мәдәниятләр кыйммәтләренә жәлеп итү максатларында үткәрелгән чаралар күргән балалар өлеше-процент	100	100	100	100	100	100
Татарстан Республикасында тел вәзгыяте һәм Программаны гамәлгә ашыру барышы турында массакуләм мәгълүмат чараларында публикацияләр	40	45	50	55	60	65

саны						
------	--	--	--	--	--	--

Программаны ресурслар белән тәэмин итү һәм бурычлары 1 нче кушымтада тәкъдим ителә.

Программаның максаты һәм бурычлары, нәтижеләрен бәяләү индикаторлары һәм чараларны финанслау 2 нче кушымтада тәкъдим ителә.

III. Программаны ресурс белән тәэмин итүне нигезләү

Татарстан Республикасы бюджеты хисабына программаны финанслауның гомуми күләме 360 мең сум тәшкил итә, шул исәптән:

2024 елда – 72 мең сум;

2025 году – 72 мең сум;

2026 году – 72 мең сум;

2027 году – 72 мең сум;

2028 году – 72 мең сум.

Аерым чараларны Бердәм максатлар һәм бурычлар белән (аларны берләштереп һәм килештереп башкарганда) берләштерүче Комплекслы проект алымы акчараларны рациональ куллануны һәм уңай нәтижеләргә ирешүне тәэмин итәргә мөмкинлек бирәчәк.

Программа чараларын гамәлгә ашыру өчен Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре бюджетыннан һәм билгеләнгән тәртиптә бюджеттан тыш чыганақлардан акча жәлеп итү мөмкин.

IV. Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Программа чараларын тормышка ашыру барышында аның муниципаль заказчы – Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы Башкарма комитеты төп башкаручыларның үзара хезмәттәшлеген, чараларны гамәлгә ашыру барышын контрольдә тотуны һәм программа башкаручыларының акчаларны нәтижелә куллануын тәэмин итә. Программа чараларын дәүләт заказчы - Программаның координаторы тарафыннан барлык программа чараларын башкаручылар белән башкарыла торган дәүләт контрактлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программаны тормышка ашыруда катнашучы Башкарма комитет, ведомство һәм оешмалар бүлекләре Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы Башкарма комитетының бүлегенә квартал саен, хисап кварталыннан соң килә торган айның 15 нче көненә кадәр үтәләше турында мәгълүмат тапшыралар.

Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы Башкарма комитеты:

- квартал саен, хисап чорыннан соң килә торган айның 25 нче числосына кадәр, Татарстан Республикасы Икътисад Министрлыгына, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты каршындагы телләр турында законнарны гамәлгә ашыру Советына Программаны тормышка ашыру турында статистик белешмә һәм аналитик мәгълүмат, шулай ук финанс чараларын нәтижеләлеге турында магълүмат;

- ел саен, хисап чорыннан соң килә торган 1 мартына кадәр, Татарстан Республикасы Икътисад министрлыгына, Татарстан Республикасы Финанслар министрлыгына, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты каршындагы телләр турында законнарны гамәлгә ашыру Советына Программаны тормышка ашыру буенча эшләрнең барышы һәм финанс чараларыннан файдалануның нәтижеләлеге турында мәгълүмат.

V. Программаның социаль-икътисади нәтижеләлеген тасвирлау

Программаның нәтижелелеге билгеләнгән срокларда чараларны үтәү дәрәжәсе буенча бәяләнә. Программаның нәтижелелеген бәяләү өчен Татарстан Республикасында этнотел ситуациясе мониторингы, этносоциологик тикшеренүләр нәтижеләре, шулай ук министрлыклар һәм ведомстволарның агымдагы хисап материаллары, Федераль дәүләт статистика хезмәтенә Татарстан Республикасы (Татарстанстат) буенча территориаль органы материаллары файдаланыла.

Программаны тормышка ашыруның төп нәтижәсе - белем дәрәжәсен, этнотел компетенциясен саклау, телләренә эшчәнлек сферасын киңәйтү, телләренә мәгълүмат алмашу системаларында халыкара, милли һәм региональ дәрәжәдә мәгълүмат телләренә алмашу мөмкинлекләрен киңәйтү исәбенә фәнни-техник һәм мәдәни үсешне активлаштыру, тел компетенцияләренә, квалификацияләренә, профессионализмын күтәрү, мәгариф өлкәсе хезмәткәрләренә, хезмәт күрсәтүләренә һәм халыкның киң катламнарың ролен күтәрү, мәдәни һәм этнотел төрлеләген саклап калу, толерантлыкны һәм милләтара татулыкны арттыру.

Программа Татарстан Республикасының сәяси, икътисадый, социаль һәм этномәдәни өлкәләрдә һәм мәгълүмат киңлегендә, шулай ук район һәм республикадан читтә татар теле мәгариф системасында, Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында яшәүче халыкларның телләрен саклау һәм үстерү, Татарстан Республикасында дәүләт һәм башка телләренә социаль статусын һәм абруен күтәрү, Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында татар һәм рус телләренә функциональ потенциалын үстерү өчен нәтижәле фәнни эшләнмәләренә гәмәлгә кертүне күздә тоту.

Программада каралган чараларны гәмәлгә ашыру рухи байлыкны арттыруга, Татарстан Республикасының Әлки муниципаль районында яшәүче халыкларның тел, әдәбият һәм халыклар мәдәниятен популярлаштыручы мәгърифәтчелек чараларының халык өчен үтемлеләгенә; Татарстан Республикасы дәүләт телләренә функциональлеген күтәрүгә; тиешле инфраструктура булдыруга ярдәм итәчәк, ул башкаручыларның эшен координацияләргә һәм оптимальләштерергә, Программаны гәмәлгә ашыруның фәнни һәм эксперт-аналитик базасын көчәйттергә; Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләренә телләрен куллану өлкәсендә норматив хокукый документларны камилләштерүгә ярдәм итәчәк.

Программа социаль һәм мәдәни өлкәләрдә үсешнең озак вакытлы нәтижеләрен тәэмин итә торган механизмнар һәм чаралар системасын булдыруга исәпләнгән. Мондый төрдәге нәтижеләр гади статистик үлчәүләргә бирелми һәм кыйммәт бәясендә белдерелә алмый.

Программа чараларын тормышка ашыру төрле типтагы һәм дәрәжәдәге белем бирү оешмаларының белем һәм тәрбия бирү эшчәнлеген үстерүгә, педагогның социаль статусын күтәрергә, мәгариф системасын һәм хезмәт күрсәтү өлкәсен халыкның этнотелле ихтияжларына якынайтырга, халыкның туган телләрен өйрәнүдә һәм үстерүдә конституцион хокукларын яклауга ярдәм итәчәк, Татарстан Республикасы тел законнарын гәмәлгә ашыру чараларын координацияли һәм оптимальләштерә.

**«2024 - 2028 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Әлки муниципаль районында Татарстан Республикасының башка
 телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү ” Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районы программасын
 тормышка ашыру өчөн ресурслар белән тәэмин итү**

Бурыч атамасы	Финанслау чыганагы	2024 ел	2025 ел	2026 ел	2027 ел	2028 ел	Барлыгы
1 нче бурыч. Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның башка телләрен эшчәнлеген оештыру-хокукый һәм аналитик тәэмин итү	Әлки муниципаль районы бюджеты	0	0	0	0	0	0
2 нче бурыч. Татарстан Республикасында яшәүче татар һәм рус телләрен, халыкларның башка телләрен саклау һәм үстерү эшчәнлеген фәнни һәм фәнни-методик яктан тәэмин итү	Әлки муниципаль районы бюджеты	0	0	0	0	0	0
3 нче бурыч. Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләрен яшәшенә ярдәм итү	Әлки муниципаль районы бюджеты	0	0	0	0	0	0
4 нче бурыч. Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның татар һәм рус телләрен, башка халык телләрен өйрәнүнең бөтен системасын үстерү; Татарстан Республика-	Әлки муниципаль районы бюджеты	0	0	0	0	0	0

сында би- һәм полилингваль белем бирү системаларын оештыру һәм укыту - методик яктан тәэмин итү, татар телен өйрәнүгә һәм Татарстан Республикасыннан читтә татар телендә укытуга ярдәм итү.							
5 нче бурыч. Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында һәм Татарстан Республикасыннан читтә башка телләргә популярлаштыруга юнәлдерелгән зур социаль әһәмиятле чаралар үткөрү.	Әлки муниципаль районы бюджеты	62 000	62 000	62 000	62 000	62 000	62 000
6 нчы бурыч. Интернет- киңлектә уңайлы тел мохите булдыру һәм массакүләм мәгълүмат чараларында туган телләргә популярлаштыру	Әлки муниципаль районы бюджеты	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Программа буенча барлыгы		72 000	72 000	72 000	72 000	72 000	72 000

Татарстан Республикасының Әлки муниципаль районының
 “2024-2028 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм
 Татарстан Республикасының башка телләрен саклау, өйрәнү һәм
 үстерү” муниципаль программасына
 2 нче кушымта

Дәүләт программасы нәтижеләрен бәяләүнең максатлары, бурычлары, индикаторлары “2024-2028 елларга Татарстан Республикасының дәүләт телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү һәм Татарстан Республикасында Әлки муниципаль районында башка телләрен үстерү» һәм аның чараларын финанслау

Төп чаралар атамасы	Башкаручылар	Төп чаралар -ны үтәү вакыты	Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлары, үлчәү берәмлеге	Индикатор күрсәткечләре						Татарстан Республикасы бюджеты акчалары хисабына финанслау, млн. сум				
				2023 ел (база елы)	2024 ел	2025 ел	2026 ел	2027 ел	2028 ел	2024 ел	2025 ел	2026 ел	2027 ел	2028 ел
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Татарстан Республикасында дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның башка телләрен эшләвен һәм өйрәнүен оештыру-хокукий һәм аналитик тәэмин итү														
1.1. Татарстан Республикасы телләре турындагы законнарны гамәлгә ашыру буенча муниципаль комиссияләр эшчәнлеген оештыру	жирле үзидарә органнары (киләшү буенча)	2024-2028	комиссияләр саны, берәмлекләр	1	1	1	1	1	1	«Мәгариф идарәсе» МКУ, «Әлки район мәдәният бүлеге» МКУ, үзидарә органнары эшчәнлеге				
1.2. 2024-2028 елларга муниципаль программаларны эшләү, раслау һәм гамәлгә ашыру	«Мәгариф идарәсе» МКУ, «Әлки район мәдәният бүлеге» МКУ (киләшү буенча)	2024 - 2028 еллар	кабул ителгән программалар саны, берәмлекләр	1	1	1	1	1	1	«Мәгариф идарәсе» МКУ, «Әлки район мәдәният бүлеге» МКУ, үзидарә органнары эшчәнлеге				
1.3. Норматив хокукий актларны татар теленә тәржемә итү	Әлки МР Башкарма комитеты	2024 - 2028 еллар	Норматив хокукий актларның гомуми саныннан татар теленә тәржемә	100	100	100	100	100	100	төп эшчәнлек жирле үзидарә органнары				

			ителгән норматив хокукий актлар өлеше -процент											
1.4. Рус, татар һәм чуаш телләрендә газета һәм журналларга язылуны оештыру	Әлки МР Башкарма комитеты	2024 – 2028 еллар	Процентлар саны	100	100	100	100	100	100	төп эшчәнлек жирле үзидарә органнары				
Бөтенесе										0	0	0	0	0
Барлыгы										0	0	0	0	0
2. Татар һәм рус телләрен, Татарстан Республикасында яшәүче башка халыкның саклау һәм үстерү эшчәнлеген фәнни һәм фәнни-методик яктан тәмин итү														
2.1. Брошюраларның төрле типларын (НПК, чаралар, конкурслар, әдәби кичәләр һ. б.) эшләү	«Мәгариф идарәсе» МКУ, «Әлки район мәдәният бүлеге " МКУ (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	эшләнгән брошюралар саны, берәмлекләр	5	7	7	8	8	9	0	0	0	0	0
2.2. Телләр һәм мәдәниятләр эшчәнлегенә мәсьәләләре буенча республика семинарларында катнашу	«Мәгариф идарәсе» МКУ, «Әлки район мәдәният бүлеге " МКУ (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	семинарлар саны/һәр семинарда катнашучылар саны, берәмлекләр	1/100	1/100	1/100	1/100	1/100	1/100	0	0	0	0	0
2.3. Мәгариф оешмаларында һәм мәдәният йортларында түгәрәкләр, клублар оештыру	«Мәгариф идарәсе» МКУ, «Әлки район мәдәният бүлеге " МКУ (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	Түгәрәкләр саны / берәмлекләр	20	22	24	26	28	30	0	0	0	0	0
Бөтенесе										0	0	0	0	0
Барлыгы										0	0	0	0	0

3. Татарстан Республикасында дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләренә тигез яшәшенә ярдәм итү										
3.1. Татарстан Республикасы Әлки муниципаль районында дәүләт телләрендә эш алып бару	жирле үзидарә органнары (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	Нурлат муниципаль районында дәүләт телләрендә билгеләнгән тәртиптә бастырылган норматив хокукый актлар өләше буенча, процентлар	100	100	100	100	100	100	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегә
3.2. Әлки муниципаль районында дәүләт телләрендә тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чараларын рәсмиләштерү	жирле үзидарә органнары (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	ике дәүләт телендә рәсмиләштерелгән тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чаралары өләше, гомуми мәгълүмат күләмендә, процентлар	60	100	100	100	100	100	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегә
3.3. Юл күрсәткечләрен Әлки муниципаль районында дәүләт телләрендә рәсмиләштерү	жирле үзидарә органнары (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	Нурлат муниципаль районында ике дәүләт телендә билгеләнгән юл күрсәткечләрен саны, процентлар	60	100	100	100	100	100	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегә
3.4. Урам күрсәткечләрен Әлки муниципаль районында дәүләт телләрендә рәсмиләштерү	жирле үзидарә органнары (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	ике дәүләт телендә рәсмиләштерелгән урам күрсәткечләрен өләше, урам	75	80	82	84	86	88	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегә

			күрсәткеч- ләрнең гомуми саны, процентлар							
3.5. Әлки муниципаль районьнда сәүдә хезмәткәрләрнең халыкка ике дәүләт телендә хезмәт күрсәтүе	жирле үзидарә органнары (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	дәүләт телләрендә халыкка хезмәт күрсәтү өлеше, процент	98	98	98	98	98	98	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегә
3.6. Әлки муниципаль районьнда хезмәт күрсәтү өлкәсе предприятиеләрендә ике дәүләт телендә белешмә мәгълүматы булуны тәмин итү	жирле үзидарә органнары (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	Ике дәүләт телендә белешмә мәгълүмат өлеше, процентлар	95	97	98	98	98	98	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегә
3.7. Әлки муниципаль районьнда гражданның татар телендә түләүсез юридик ярдәм алу хокукын тормышка ашыру өчен шартлар тудыру	жирле үзидарә органнары (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	Татар телендә күрсәтелгән хезмәтләр өлеше, татар телендә мөрәжәгать иткән гражданның мөрәжәгать-ләрәнә өлеш, процентлар	100	100	100	100	100	100	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегә
3.8. Муниципаль программаны эшләү һәм раслау	жирле үзидарә органнары (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	Саны расланган программалар, берәмлекләр	1	1	1	1	1	1	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегә
3.9. Татарстан Республикасы мәгариф һәм фән министрлығы оештырган татар теле буенча мәктәп укучылары өчен ел саен диктант һәм	Мәгариф идарәсе	2024 – 2028 еллар	Катнашучылар саны, кеше	100	100	100	100	100	100	жирле үзидарә органнарының төп эшчәнлегә

иншалар үткәру														
Бөтенесе										0	0	0	0	0
Барлығы										0	0	0	0	0
4. Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның татар һәм рус телләрен, башка халык телләрен өйрәнүнең бөтен системасын үстерү; Татарстан Республикасында би-һәм полилингваль белем бирү системаларын оештыру һәм укыту-методик яктан тәэмин итү, Татарстан Республикасынан читтә татар телен өйрәнүгә һәм татар телендә укытуга ярдәм итү														
4.1. Әлки муниципаль районының «Туган (татар) телен һәм әдәбиятын укытуның актуаль мәсьәләләре» туган (татар) теле һәм әдәбияты укытучылары өчен фәнни-методик семинарлар оештыру һәм үткәру	Мәгариф идарәсе (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	–	оештырылган семинарлар саны	2	2	2	2	2	2	мәгариф идарәсе төп эшчәнлегә			
4.2. Әлки муниципаль районы гомуми белем бирү оешмаларының рус теле һәм әдәбияты укытучылары өчен муниципаль методик семинарлар оештыру һәм үткәру	Мәгариф идарәсе (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	–	үткәрелгән семинарлар саны, берәмлекләр	2	2	2	2	2	2	мәгариф идарәсе төп эшчәнлегә			
4.3. Әлки муниципаль районы мәгариф оешмаларының туган (чуаш) телләре укытучылары өчен муниципаль методик семинарлар оештыру һәм үткәру	Мәгариф идарәсе (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	–	үткәрелгән семинарлар саны, берәмлекләр	2	2	2	2	2	2	мәгариф идарәсе төп эшчәнлегә			
4.4. Әлки муниципаль районы мәгариф оешмаларының рус һәм татар телләре укытучыларының квалификациясен күтәрү	Мәгариф идарәсе (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	–	ел саен квалификация күтәрү курсларын үтүче педагогик кадрлар саны, процентлар	100	100	100	100	100	100	мәгариф идарәсе төп эшчәнлегә			
4.5. Татар телендә белем бирүче укытучыларга ярдәм итү өчен грантларда катнашу	Мәгариф идарәсе (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	–	оештырылган грантлар саны, берәмлекләр	2	2	2	2	2	2	0	0	0	0
4.6. Милли мәгариф буенча семинар-киңәшмәләрдә, татар телендә укыту һәм	Мәгариф идарәсе (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	–	катнашучылар саны, процентлар	100	100	100	100	100	100	0	0	0	0

татар телен өйрәнү белән мәгариф оешмалары житәкчеләре, татар теле һәм әдәбияты укытучыларының катнашуы														
4.7. Өлкә муниципаль районында китапханәләренң татар һәм рус телләрендә милли һәм туган якны өйрәнү әдәбияты, журналлар һәм газеталар, аудио - һәм видеоматериаллар белән тәэмин итү	үзәк китапханә (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	процентларда	100	100	100	100	100	100	0	0	0	0	0
4.8. Профильле тел сменалары программаларын гамәлгә керттеп, күпмилләтле лагерьда катнашу	мәгариф белән идарә итү (согласование буенча)	2024 – 2028 еллар	профильле тел лагеренда катнашучы укучылар саны, процент квотасы буенча кеше	100	100	100	100	100	100	0	0	0	0	0
4.9. Өлкә муниципаль районындагы «Дубки» лагеренда профильле сменаны оештыруга һәм үткәругә ярдәм итү	Мәгариф белән идарә итү, жирле үзидарә органнары (киләшү буенча),	2024 – 2028 еллар	чаралар саны, берәмлекләр	0	2	2	2	2	2	0	0	0	0	0
4.10. Татарстан Республикасында "Болгар туган тел" тел практикасы булган балалар өчен лагерьда катнашу	Мәгариф белән идарә итү (киләшү буенча), "Сәләт" (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	лагерьда катнашучылар саны, ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы квотасы буенча кеше процентлары белән	100	100	100	100	100	100	0	0	0	0	0
4.11. "Тартария" балаларның һәм яшьләренң төбәк-ара жәйге интеллектуаль ижаты форумында катнашу	Мәгариф белән идарә итү (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы квотасы буенча форумда катнашучылар саны процентларда	100	100	100	100	100	100	0	0	0	0	0
4.12. «Глаголь» рус теле буенча профиль	Мәгариф бүлеге (киләшү буенча)	2024 – 2028	ТР Мәгариф министрлыгы	100	100	100	100	100	100	0	0	0	0	0

сменасында катнашу		еллар	квотасы буенча сменада ел саен катнашу- чылар саны процентларда											
4.13. Татарстан Республикасында компактлы яшәүче халыкларның телләрен саклау һәм үстерү буенча ижтимагый оешмалар инициативаларына ярдәм иткән өчен грантларда катнашу	жирле үзидарә органнары, мэгариф бүлеге (килешү буенча)	2024 – 2028 еллар	МО һәм НРТ квотасы буенча грант конкурсларында ел саен катнашып килүче саны процентлар белән	100	100	100	100	100	100	0	0	0	0	0
Бөтенесе										0	0	0	0	0
Барлығы										0	0	0	0	0
5. Татарстан Республикасында дәүләт телләрен популярлаштыруга юнәлдерелгән зур социаль әһәмиятле чаралар үткәру һәм Татарстан Республикасында башка телләрен һәм Татарстан Республикасынан читтә булган халыкларның да														
5.1. Бөтенроссия туган тел көнен оештыру һәм үткәру	Мэгариф белән идарә итү (килешү буенча)	2024 – 2028 еллар	Катнашу-чылар саны, кеше	300	350	500	600	700	800	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
5.2. Рус теле көнен оештыру һәм үткәру	Мэгариф белән идарә итү (килешү буенча)	2024 – 2028 еллар	Катнашу-чылар саны, кеше	300	300	300	300	300	300	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
5.3. «Мин татарча сөйләшәм» республика бәйгесен муниципаль этабын уздыру	Мэгариф белән идарә итү (килешү буенча)	2024 – 2028 еллар	Катнашу-чылар саны, кеше	5	10	10	10	12	12	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
5.4. "Сайяр" Республика балалар һәм яшүсмерләр театрларының фестиваленең муниципаль этабын оештыру һәм үткәру	Мэгариф белән идарә итү (килешү буенча)	2024 – 2028 еллар	Катнашу-чылар саны, ТР Саклану министрлыгы квотасы буенча кеше	8	8	8	8	8	8	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
5.6. Татарстан Республикасы дәүләт телләрен саклау һәм үстерү буенча эшен иң яхшы оештыруга	Мэгариф белән идарә итү (килешү буенча)	2024 – 2028 еллар	Катнашу-чылар саны, ТР Саклану министрлыгы квотасы буенча кеше	100	100	100	100	100	100	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000

багышланган балар һәм белем бирү учреждениеләренән тәрбиячеләре арасында ел саен үткәрелә торган бәйгедә катнашу														
5.7. Нәби Дәүли исемдәге республика ачык фәнни-гамәли конференциясен оештыру һәм үткәрү. Татарстан Республикасының мәгариф оешмалары арасында Әлки муниципаль районында	Мәгариф белән идарә итү (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	бәйгедә катнашучылар саны, кеше	70	75	75	80	80	85	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
5.9. Организация и проведение мероприятия, посвященный Габдулле Тукаю в Алькеевском муниципальном районе	Мәгариф белән идарә итү (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	катнашучылар саны, кеше	120	120	130	130	150	200	5000	5000	5000	5000	5000
5.10. Рус теле һәм әдәбияты буенча республика олимпиадаларының муниципаль этабын оештыру һәм үткәрү	Мәгариф белән идарә итү (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	Катнашучылар саны, катнашучылар саны, ШЭ һәм МЭ олимпиадаларында җиңүчеләр санының проценты	100	100	100	100	100	100	0	0	0	0	0
5.11. Әлки муниципаль районы гомуми белем бирү мәктәпләре укучылары өчен ел саен үткәрелә торган шигърият бәйрәмен,	Мәгариф белән идарә итү (киләшү буенча)	2024 – 2028 еллар	Катнашучылар саны, кеше	150	150	150	150	150	150	5000	5000	5000	5000	5000

шигырьләр конкурсын, рус теле фестивален А. С. Пушкинның туган көненә карата үткәрү														
5.12. Мәктәп укучыларының туган телләре (чуаш, удмурт, мари, мордва) һәм әдәбияты буенча республика олимпиадасын оештыру һәм үткәрү	Мәгариф белән идарә итү (килешү буенча)	2024 – 2028 еллар	олимпиадада катнашу өчен жәлеп ителгән катнашучылар саны, катнашкан кеше, ШЭ һәм МЭ олимпиадаларында жинүчеләр санының проценты	15	17	18	20	22	240	0	0	0	0	0
5.13. Татар теле буенча тоталь диктантны оештыру һәм үткәрү	Мәгариф белән идарә итү (килешү буенча)	2024 – 2028 еллар	Катнашучылар саны, кеше	50	70	80	85	90	100	1000	1000	1000	1000	1000
5.14. Рус теле буенча «Тоталь диктант " Халыкара белем биру акциясе	Мәгариф белән идарә итү (килешү буенча)	2024 – 2028 еллар	Катнашучылар саны, кеше	50	70	80	85	90	100	1000	1000	1000	1000	1000
5.15. Туган тел укытучыларының «Туган тел» Бөтенроссия мастер - классы конкурсының муниципаль этабын оештыру һәм үткәрү	Мәгариф белән идарә итү (килешү буенча)	2024 – 2028 еллар	Катнашучылар саны, кеше	10	10	11	11	12	12	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Бөтенесе										62 000	62 000	62 000	62 000	62 000
Барлығы										310 000				
6. Интернет киндегендә уңайлы тел мохите булдыру һәм массакуләм мәгълүмат чараларында туган телләрне популярлаштыру														

6.1. Массакүлэм мэгълүмат чаралары аша Программа чараларын үтэүнең барышы турында халыкка даими мэгълүмат бирү	Татмедиа	2024 – 2028 еллар	Программа-ларны гамэлгә ашыру һәм үтәү барышы турында СМИ публикацияләр саны процентлар белән	100	100	100	100	100	100	основная деятельность органов местного самоуправления				
6.4. «Алтын каләм» – «Золотое перо» балалар, яшьләр һәм яшүсмерләр матбу-гаты республика фестивале	Мәгариф белән идарә итү (килешү буенча)	2024 – 2028 еллар	фестивальдә ел саен катнашу-чылар саны, кеше	1	1	1	1	1	1	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Бөтенесе										10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Барлыгы										50 000				
Программа буенча бөтенесе										72 000	72 000	72 000	72 000	72 000
Программа буенча барлыгы										360 000				